

Sygn. akt I A Ca 68/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2013r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący - Sędzia	SA Zbigniew Grzywaczewski
Sędziowie:	SA Ewa Lauber-Drzazga SA Jolanta Terlecka (spr.)
Protokolant	sekr. sąd. Magdalena Szymaniak

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2013 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa M. U.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w L.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 28 września 2012r., sygn. akt I C 142/12

I. oddala apelację;

II. zasądza od powoda M. U. na rzecz pozwanego (...) S.A.

z siedzibą w L. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 68/13

UZASADNIENIE

M. U. w pozwie z dnia 8 lutego 2012r. wniósł o zasądzenie od (...) S.A. w L. kwoty 104.999,99 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie w okresie od 31 stycznia 2002r. do 31 stycznia 2012r. z jego nieruchomości oznaczonych jako działki o numerach (...) w L. i (...) w D.. Na tych działkach bowiem znajdują się urządzenia służące do przesyłu energii elektrycznej, które uniemożliwiają efektywne korzystanie z nieruchomości, a pozwana Spółka nie ponosi żadnych kosztów z tytułu korzystania z jego nieruchomości.

Pozwana nie uznawała powództwa, wносиła o jego oddalenie oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, podnosząc między innymi zarzut zasiedzenia nieodpłatnej służebności przesyłu.

Sąd Okręgowy w Siedlcach wyrokiem z dnia 28 września 2012r. oddalił to powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k-234), podejmując to rozstrzygnięcie w oparciu o następujące ustalenia i wnioski.

M. U. jest właścicielem działki gruntu, położonej w miejscowości D. i oznaczonej numerem ewidencyjnym (...). Własność przedmiotowej działki powód nabył na podstawie umowy darowizny zawartej w dniu 24 listopada 1992r. Powód jest również właścicielem działki gruntu, położonej w miejscowości L. i oznaczonej numerem ewidencyjnym (...). Z kolei własność tej działki M. U. nabył na podstawie umowy darowizny zawartej w dniu 28 listopada 2001r. Dla działki oznaczonej numerem (...) w Sądzie Rejonowym w S. prowadzona jest księga wieczysta numer (...). Działka nr (...) w L. jest gruntem rolnym i powód uprawia na niej zboże, zaś działka (...) w miejscowości D. jest częściowo zabudowana.

W latach 50-tych XX wieku na obu powyższych działkach zrealizowane zostały inwestycje polegające na posadowieniu na nich urządzeń elektroenergetycznych w postaci słupów i linii energetycznych. Nie zachowała się jakakolwiek dokumentacja techniczna z tamtego okresu. W latach 70-tych XX wieku linie energetyczne znajdujące się na działkach, które obecnie stanowią własność powoda, poddane zostały modernizacji. Decyzją nr (...) z dnia 1 grudnia 1969r. Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Ł. ustaliło lokalizację szczegółową i wyraziło zgodę na przebieg linii wysokiego napięcia 15 kV i budowę stacji transformatorowych dla elektryfikacji wsi L. na terenie położonym w L.. Z kolei decyzją z 9 września 1975r. Wojewódzka Dyrekcja Rozbudowy Miast i Osiedli (...) w S. zatwierdziła plan realizacyjny wykonania robót polegających na przebudowie linii niskiego napięcia oraz stacji trafo w miejscowości D.. W oparciu o te decyzje dokonano modernizacji urządzeń elektroenergetycznych. Na działkach oznaczonych numerami (...) znajduje się infrastruktura elektroenergetyczna w postaci słupów i napowietrznych linii energetycznych. W dniu 6 kwietnia 1977r. odbyło się sprawdzenie techniczne obiektu energetycznego dokonanego w miejscowości L. i z czynności tych sporządzony został protokół nr (...). Z kolei w dniu 23 września 1977r. odbyło się sprawdzenie zgłoszonych do przyjęcia do sieci urządzeń elektrycznych w miejscowości D. i z tych czynności sporządzony został protokół nr (...). Od czasu modernizacji infrastruktury, która miała miejsce w latach 70-tych XX wieku, najpierw poprzednicy prawni pozwanej, a następnie pozwana spółka w sposób niezakłócony korzystali z działki numer (...) w L. i (...) w D. w zakresie eksploatacji znajdujących się na tych działkach urządzeń. Pracownicy pozwanej, a wcześniej pracownicy jej poprzednika prawnego bez przeszkód dokonywali przeglądów, kontroli i napraw urządzeń. M. U. po raz pierwszy w lipcu 2011r. zwrócił się do poprzednika prawnego pozwanej o ustanowienie na mocy umowy stosownej służebności przesyłu na rzecz zakładu energetycznego oraz zapłatę za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości.

Na mocy Zarządzenia nr (...) Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958r. utworzone zostało przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakłady (...) z siedzibą w W.. Zarządzeniem nr (...) Naczelnego Dyrektora Zakładów (...) z 6 czerwca 1977r. wyodrębniono Zakład (...) z siedzibą w W.. Następnie Zarządzeniem nr (...) (...) (...) z 16 stycznia 1989r. Minister Przemysłu utworzył przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w W.. W dniu 12 lipca 1993r. przekształcono przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w W. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa - Zakład (...) S.A. z siedzibą W.. Z dniem 1 lipca 2007r. nastąpił podział i wyodrębnienie do oddzielnych podmiotów sprzedaży energii elektrycznej (obrót) i jej dostarczania (dystrybucja). Umową z 30 czerwca 2007r. Zakład (...) S.A. z siedzibą w W. przeniósł na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. przedsiębiorstwo sieciowe. W dniu 31 sierpnia 2010r. Sąd Rejonowy w Lublinie dokonał wpisu podmiotu - (...) S.A. z siedzibą w L.. W trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. doszło do połączenia spółek i przeniesienia całego majątku przejmowanych spółek (m.in. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W.) na rzecz spółki przejmującej.

W świetle tych ustaleń, poczynionych w oparciu o bliżej powoływane dowody, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że nie ma uzasadnionych podstaw do twierdzenia, że korzystanie przez pozwaną spółkę z części przedmiotowych działek powoda odbywa się bez tytułu prawnego. Zważył, iż zgodnie z art. 292 k.c. „służebność gruntowa może być

nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia; przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiedni” . Z kolei art. 352 § 1 k.c. stanowi, iż „kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności, jest posiadaczem służebności”. W orzecznictwie zaś Sąd Najwyższy przyjmuje się zgodnie możliwość ustanowienia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a także dopuszczalność nabycia jej w drodze zasiedzenia. W oparciu o decyzję o lokalizacji szczegółowej z 1 grudnia 1969r. i decyzję zatwierdzającą realizację inwestycji z dnia 9 września 1975r - Skarb Państwa wszedł w posiadanie części działek gruntu położonych w miejscowościach L. i D. oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...), zmodernizował istniejące na nich trwałe urządzenia elektroenergetyczne, a następnie eksploatował je i konserwował. Władztwo takie odpowiadało zakresowi służebności gruntowej przesyłu, a działanie przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w W. podjęte było w ramach działalności gospodarczej państwa. Wzniesienie na działkach (...) urządzeń elektroenergetycznych, kilkudziesięcioletnie niezakłócone eksploatowanie tych urządzeń odpowiadające zakresowi służebności gruntowej przesyłu, jak również brak sprzeciwu właścicieli, Sąd uznał za samoistne posiadanie w dobrej wierze. Dysponując decyzjami administracyjnymi zezwalającymi na budowę linii elektroenergetycznych, przekonanie przedsiębiorstwa państwowego, że przysługuje mu prawo do posadowienia i eksploatacji urządzeń, było w tych okolicznościach usprawiedliwione. Według Sądu pierwszej instancji materiał dowodowy zgromadzony w sprawie nie pozostawia wątpliwości, że przedsiębiorstwo państwowe zajmujące się przesyłem energii elektrycznej - Zakład (...) w W. wybudował na działkach, które obecnie należą do powoda, trwałe i widoczne urządzenia elektroenergetyczne, a następnie w sposób niezakłócony posiadał je i korzystał z nich. Posiadanie przedmiotowych urządzeń służących do wykonywania służebności, odpowiadającej obecnej służebności przesyłu, uznał za posiadanie samoistne w dobrej wierze. Posiadanie takie niewątpliwie doprowadziło do nabycia przez przedsiębiorstwo państwowe nieodpłatnej służebności gruntowej na podstawie art. 292 k.c. w związku z art. 172 k.c. Z uwagi na przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) S.A. z siedzibą w W., wszelkie prawa i obowiązki tego przedsiębiorstwa przeszły w drodze sukcesji uniwersalnej na nowy podmiot. Następnie prawo to w dniu 30 czerwca 2007r. zostało zbyte spółce (...) sp. z o.o. w W., a w wyniku przejęcia tej spółki przez (...) S.A. z siedzibą w L., przedmiotowe ograniczone prawo rzeczowe przysługuje obecnie pozwanej spółce. Skoro pozwana spółka posiada tytuł prawny i tym samym jest uprawniona do przetrzymywania na działkach powoda urządzeń elektroenergetycznych i eksploatowania ich nie można uznać, że ingeruje we własność M. U. bez tytułu prawnego, co czyni niezasadnym jej roszczenie o zapłatę oparte o treść art. 224 i 225 k.c.. Przepisy te mogą mieć zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy posiadaczowi nie przysługuje skuteczny względem właściciela tytuł prawny do korzystania z rzeczy. W ocenie Sądu, uprawnienie pozwanej spółki do utrzymywania na działkach powoda urządzeń elektroenergetycznych i eksploatowanie ich znajduje oparcie w nabytej przez zasiedzenie nieodpłatnej służebności gruntowej odpowiadającej obecnej służebności przesyłu. Treść tej służebności obejmuje eksploatację, dokonywanie kontroli, przeglądów, modernizacji, usuwania awarii, jak również podejmowanie innych czynności zmierzających do zapewnienia prawidłowego działania słupów i napowietrznych linii elektroenergetycznych. Mając na uwadze powyższą argumentację, Sąd powództwo w całości oddalił, zaś o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. (k-239-243v).

Powód w apelacji od tego wyroku, zaskarżając go w całości, zarzucił obrazę art. 305 k.c. przez przyjęcie iż nastąpiło zasiedzenie służebności przesyłu. Przy tak sformułowanym zarzucie wniósł jednocześnie o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie dochodzonej pozwem należności wraz z kosztami procesu za obie instancje (k-248-249).

Pozwana Spółka w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych (k-271-277).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

W kategoriach oczywistej omyłki należy traktować wskazany w zarzucie przepis art. 305 k.c., skarżącemu zapewne chodziło o art. 305¹ k.c.

Z wyjątkowo bowiem lakonicznej treści apelacji niewątpliwie wynika, że jej autor uważa, iż Sąd Okręgowy nie mógł ustalić, że pozwana Spółka zasiedziała służebność przesyłu, ponieważ rozdział III kodeksu cywilnego zawierający regulację w zakresie służebności przesyłu, został dodany dopiero w 2008r.

Regulacja dotycząca służebności przesyłu rzeczywiście została wprowadzona do kodeksu cywilnego z dniem 3 sierpnia 2008r. przez art. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 maja 2008r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw - Dz.U. nr 116, poz. 731), jednak ta konstrukcja prawna funkcjonowała w obrocie cywilnoprawnym w drodze wykładni obowiązującej regulacji dotyczącej służebności gruntowych. Zarówno w literaturze, jak i orzecznictwie dopuszczano bowiem możliwość nabywania służebności gruntowych przez przedsiębiorców przesyłowych na skutek ich zasiedzenia. Przedmiotem zasiedzenia przez takiego przedsiębiorcę jest przed dniem 3 sierpnia 2008r. służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Stanowisko to zostało potwierdzone między innymi w uchwale z dnia 7 października 2008r., III CZP 89/08, (LEX nr 458125), w której Sąd Najwyższy uznał, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹ - 305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. Uzasadniając swój pogląd wskazał, że ustanowiona na rzecz przedsiębiorstwa (w znaczeniu podmiotowym) lub nabyta przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebność gruntowa, jako prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa (art. 285 k.c.), odpowiada funkcji i treści nowo kreowanej służebności przesyłu. Stanowisko to podtrzymał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 7 listopada 2008r., II CSK 326/08, (LEX nr 1130159),

w wyroku z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, LEX nr 484715), w postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08 (LEX nr 578032), a także w podjętej już po wydaniu zaskarżonego wyroku uchwale z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13 (dane tego orzeczenia pochodzą ze strony internetowej Sądu Najwyższego, gdzie zamieszczono także pełną treść pytania prawnego).

Nabycie tytułu prawnego na skutek zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu wyłączało korzystanie bezumowne w dochodzonym pozwem okresie, a tym samym oddalenie powództwa było prawidłowe. Apelacja nie zawiera żadnych innych zarzutów i Sąd odwoławczy aprobując ustalenia i wnioski Sądu Okręgowego oddalił ją jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c.

Orzeczenie o kosztach instancji odwoławczej ograniczających się do kosztów zastępstwa procesowego według stawki minimalnej wynoszącej 2.700zł uzasadniają przepisy art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 i § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 ze zm.)